

ABOVSKÝ hlásnik

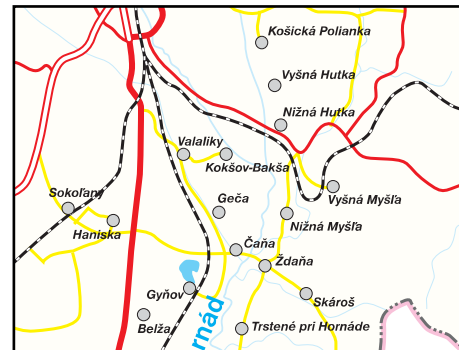
9. ročník, číslo 2, jún 2014

www.regionhornad.sk

Štvrťročník pre obyvateľov, priaznivcov a návštevníkov mikroregiónu Hornád

Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valalíky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- ❑ Sté výročie od vypuknutia I. svetovej vojny
- ❑ Bernátovce: pomoc ľuďom na dne
- ❑ Hutky dokončili vodovod
- ❑ Spevokoly v ekumenickom duchu
- ❑ O umení kaligrafie

Vozidlá minulosti na dosah

Naším regiónom sa v prvej polovici mája prehnal svieži závan nostalgie. Na svojej ukážkovej jazde sa tu zastavili účastníci medzinárodného stretnutia historických vozidiel Cassovia Retro 2014. Veterány na dvoch i štyroch kolesách prechádzali na propagačnej jazde do Maďarska cez Valalíky, Čaňu (na obrázku), Ždaňu a Trstené pri Hornáde.

Viac na strane 2

Aero 500 z roku 1929 - ľudové vozidlo z čias prvej republiky.

S „PRIDOMOVÝMI“ ZÁHRADKÁRMÍ

Mnohé predzáhradky v našich obciach by mohli ísť do súťaže krásy. Aj tá rodiny Čarných zo Ždaňa.

Ako to vidí...

Aj malé obce riešia veľké problémy

Život na dedine má svoje pekné chvíle, no aj svoje „dedinské“ problémy. My starostovia z menších obcí by sme o tom vedeli rozprávať...

Aj v malých obciach chceme mať plyn, vodu, kanál, dobré cesty a mnoho ďalších samozrejmostí. Máme čo doháňať. V minulosti sa stavebné aktivity v malých obciach nepodporovali, niekde boli dokonca zakázané.

V Nižnej Hutke žije 570 obyvateľov. Blízkosť Košíc je pre mnohých z nich výhodou. No problémy, ktoré riešime, sa môžu zdať až neuveriteľné.

Obec sa o financie z rôznych fondov môže uchádzať iba vtedy, ak má vysporiadané vlastníctvo k pozemkom - pod cestami, prípadne na cintoríne. A to je aj náš problém. Nové stavby môžeme stavať iba na svojom. A keď k malej obci patria osady a k tomu ešte záhradkárska

lokalita, kde je viac chát ako domov v dedine, problémov len pribúda. Chceme aj kultúru a šport, preto - aj keď len niekoľkokrát do roka - organizujeme akcie. Hlavne pre deti, no samozrejme aj pre ostatných obyvateľov. Pre malú obec platia rovnaké predpisy ako pre veľkú, aj prenesený výkon štátnej správy. Samozrejme musíme poznať legislatívu. Nikoho nezaujímam, kde vziať čas na jej naštudovanie.

Napriek týmto dôverne známym ťažkostiam vás chcem aj za svojich kolegov uistiť, že svoju prácu robíme radi, v napredovaní obcí sa nevzdávame a sme vďační za každé uznanie. Prajem všetkým čitateľom Abovského hlásnika krásne leto.

Mária Szászfaiová,
starostka Nižnej Hutky

Krása okolo nás

Naše obce za ostatné roky skrásneli. Predzáhradky a okolie domov mnohých našich susedov, známych či priateľov sú najmä v jarných mesiacoch pastvou pre oči. Ale ešte celé leto - a ak počasie vydrží, tak až do neskorej jesene - ponúkajú svoj pokoj. Poskytujú úrodu. Ale odmeňujú hlavne tvrdú prácu. Sú vysvedčením umu, úsilia, múdrosti a často i nápaditosti našich súčasníkov.

pokračovanie na 3. strane

HOBBY PRE TRPEZLIVÝCH

Vozidlá minulosti na dosah

Osobné autá, motocykle, vojenské džípy a dokonca aj hadraplán - „plachtová“ trojkolka známa z filmu Vrchní, prchni! To všetko sme mohli vidieť v našom mikroregióne druhý májový víkend počas propagačnej jazdy Cassovia Retro 2014.

Stretnutie bolo jednou z mála príležitostí, keď sa nadšenci môžu verejne pochváliť svojim koníčkom. Práca s veteránmi si snáď ešte viac ako iné vyžaduje trpezlivosť a vášeň. Súčiastky na priblíženie modelov k ich pôvodnému stavu sa totiž zháňajú tým ťažšie, čím starší kus nadšenci vlastnia.

František Hrabčák z Janovíka nám prezradil, že „jeho“ model Aero 500 (z roku 1929, foto na strane 1) vyrábali kvôli cene. „Bežná Škoda stála vtedy okolo 30 tisíc korún, Aero len polovicu. Má jedny dvere, jeden valec, brzdy iba vzadu. Dve sedadlá, vzadu malé tretie, pre svokru,“ vtípne doložil.

Košičan **Jakub Harabiš**, ktorý sa s otcom **Jaromírom** stará o ľahký vojenský britský Land Rover z roku 1979, si pochvaloval zastávky

V Čani sa bolo na čo pozeráť.

v našich obciach. „V Čani sme si pochutnali na skvelej zmrzline.“ Valaličania zasa ponúkli jazdcov zákusky a osviežujúcu kávu. A nikto z návštevníkov, čo sa cez peknú sobotu vyšli pozrieť na veterány, rozhodne neofutoval.

Predaj pôdy po novom

Desať rokov po vstupe do Európskej únie upravilo Slovensko podmienky nadobúdania vlastníctva k poľnohospodárskej pôde.

Podľa schváleného zákona budú môcť získať pôdu v prvom kroku - okrem spoluvlastníka alebo blízkych osôb - len osoby, ktoré podnikajú v poľnohospodárskej výrobe najmenej tri roky v obci, kde sa pozemok nachádza, alebo, v druhom kroku, takto podnikajú v susednej obci.

Ak je nadobúdateľ fyzická osoba, musí mať právoplatný pobyt na území SR aspoň 10 rokov. Rovnako dlho musí mať právnická osoba registráciu na našom území.

Zámerom vlády bolo aj zohľadniť obavy zo skupovania pôdy zahraničnými subjektmi. Kritici však namietajú, že ak mali zahraniční záujemcovia snahu o kupovanie farmárskych parciel u nás, dávno tak urobili prostredníctvom dcérskych firiem.

Zákon tak výrazne komplikuje možnosť začať podnikáť vo farmárstve nováčikom v odbore.

„Zastávam názor, že predpis poškodí drobných vlastníkov, ktorí nebudú môcť predať pôdu tomu, kto dá najlepšiu cenovú ponuku. Administratívna náročnosť navyše spôsobí, že s poľnohospodárskou pôdou sa takmer prestane na Slovensku obchodovať,“ komentuje starosta Skároša **JUDr. Lubomír Vranka**.

Voda zasa pohrozila

Čaňa v polovici mája. Starosta **Michal Rečka** dozerá na ukladanie vriec.

Po štyroch rokoch nám veľká voda spôsobená bohatým dažďom opäť ukázala nebezpečnú tvár. V Čani monitorovali riekú Hornád a prijali potrebné opatrenia, vrátane ukladania vriec s pieskom. Do veľkej miery sa tak podarilo zabrániť vážnejším škodám. Vzduťatá Torysa zasa ohrozovala domy v záhradkárskej štvrti Nižnej Hutky. Aj tam našťastie bez väčších následkov a vyšších škôd.

Nájomné byty v Nižnej Myšli

Nájomnú bytovku v Nižnej Myšli stavajú Inžinierske stavby Košice.

Tri trojizbové byty a tri dvojizbové vzniknú v novej nájomnej šesťbytovke v Nižnej Myšli. Obec získala zo Štátneho fondu rozvoja bývania pôžičku 284 tisíc eur, splácať ju bude z vybraného nájomného. Okrem toho musí investovať 160 tisíc eur z obecných prostriedkov do výstavby prístupových komunikácií a inžinierskych sietí.

Trstenčania s podporou

Medzinárodná cyklotrasa z Košíc do Sárospataku bude krajšia vďaka vysadeným stromom. Občianske združenie Priatelia trstenskej prírody získalo tritisíc eur od Nadácie Ekopolis v spolupráci s ropnou rafinériou Slovnaft. Ako uviedol **Rastislav Šelep-ský** zo združenia, dvojkilometrovú „Alej priateľov prírody“ začnú vysádzať v septembri tohto roka. Projekt vzniká v spolupráci s obcou Skároš.

Vizualizácia aleje.

Stranu pripravila redakcia a obce.

Krása okolo nás

dokončenie z 1. strany

František Veréb zo Ždane má ako hlavný organizátor ždanianskej záhradkárskej komunity výborný prehľad o tom, kde v ich obci nájdeme krásne skalky, pôvabné zákutia pri rodinných domoch, alebo ktorá rodina má vo svojom strede šikovné aranžérky kvetín. Ľudia v Ždani zbierajú úrodu z vysokokvalitnej pôdy, ktorú v našom mikroregióne máme. Vyznajú sa v tom, kedy čo posadiť, ako sa brániť proti chorobám či škodcom. Opýtajte sa ich - radi vám poradia na stretnutiach, i keď, ako pán Veréb priznáva, tie stále navštevujú skôr ľudia vyššieho veku.

„Akční“ záhradkári každoročne koncom septembra usporadúvajú výstavu poľnohospodárskych produktov, súťažia o najkrajšie jablko, sympatický exponát a aranžmán - a veru je sa na čo pozeráť. Prehliadka v kultúrnom dome láka stovky návštevníkov aj zo susedných obcí pozrieť si plody z darov zeme. Pondelky sú tra-

dične vyhradené pre školy. Skoro štyristo žiakov obecných škôl sa aktívne zúčastňuje výstav, v súťažiach sa umiestňujú na popredných miestach.

► Na potulke

Tohtoročná jar prišla skoro. Viaceré rastliny začali kvitnúť a stihli odkvtnúť skôr, než vyletel dostatočný počet včiel. Sliviek či hrušiek teda bude zrejmé pomenej... Ale krása záhrad predsa rozkvitla naplno. Dozvuky z nej badať u **Anny Juhásovej**. Mimochodom, ako aranžérka kvetín si dokonca z celoslovenskej súťaže v Trenčíne priniesla druhé miesto. Vlani v Nitre bola v prvej desiatke.

Záhradkári sa často riadia múdrosťou, ktorú vyjadril **Ján Bandoľa**, zosnulý predchodca Františka Veréba. „Aj cudzia záhrada ma môže potešiť,“ pritom ale, pripomína pán František „ľudia v Ždani sú skôr „domoví“ záhradkári, niet tu typickej záhradkárskej ob-

Margita Čarná vo svojom kráľovstve.

lasti.“ A pre väčšinu tiež platí, že si navzájom nie sú konkurenciou a svoje výtvary si navzájom úprimne obdivujú.

Už na prvý pohľad zaujme pestrá, veľká skalka v predzáhradke manželov **Čarných**. Dušou tejto botanickej záhrady v malom je pani **Margita**. Keď hovorí svoj príbeh, na myseľ prichádza ľudová múdrosť: všetko zlé je na niečo dobré... S dcérou navštívili v 80. rokoch Olomouc. Dievčatko potrebovalo operáciu oka. V neďalekej Bystřici pod Hostýnem našli istú pani Horákovú. A práve od nej si doniesli množstvo rastlín, ktorým sa v Ždani naďalej výborne darí.

Margita Čarná s manželom roky bývala v horárni pri Skároši. „Chcela som mať les tak trochu aj doma,“ hovorí na okraj faktu, že viaceré druhy lesných stromov pestuje v zakrpatenej podobe tzv. bonsajov.

Oproti Čarným bývajú Ružičkovci. Aj ich okolie domu ponúka miesta, kde sa oči môžu zastaviť a načerpať pokoj. Mamička pa-

nej domu ma dokonca pozýva na svoj balkón na poschodí, aby som si pre Abovský hlásnik odфотографoval protiľahlú predzáhradku aj s usmíatou pani Margitou: „Predávam skalku!“ smeje sa cez ulicu niekdajšia učiteľka.

► Odmena za úsilie

Ždanianski záhradkári sú ľudmi, akých by malo byť viac. O nás Slovákov sa totiž vie, že nám veľmi nezáleží na výzore nášho okolia. A čo je horšie, akoby nás nebolo, že sa nám považuje v jarkoch, lesoch, na lúkach množstvo smetí a odpadkov. Pán Veréb vie svoje aj ako turista.

Nech sú teda krásne predzáhradky a pestovateľské výtvary našich susedov inšpiráciou aj pre ďalších. Lebo všetci pestovatelia sa zhodujú: robota je to na celý rok, ale záľuba na celý život. Pri naša odmenu, umožňuje užitočne stráviť voľný čas a ak vás baví, uvidíte nádherné výsledky.

Tono Oberhauser,
foto autor

V záhradkárskej osade v Nižnej Hutke sa môže krásnou skalkou pred domom pochváliť pán Takács.

František Veréb s manželkou pri jednej zo svojich viacerých skalk.

Záhony u Anny Juhásovej - pôvabné aj po jari.

DLHÁ CESTA K PITNEJ VODE V HUTKÁCH JE NA KONCI

Štvrťstoročie boja za vodovod

Nižná Hutka je jednou z mála obcí, ktorá napriek tomu, že leží v susedstve Košíc, musela po roku 1990 začať s budovaním základnej infraštruktúry. Chýbal plyn, voda, kanalizácia...

V roku 1994 sa začala aj ukončila plynifikácia obce, mohlo sa začať s prípravou výstavby vodovodu. Na stavebné povolenie na vodovod však museli Nižnohutčania čakať až do roku 2001.

Obec nemala dostatok finančných prostriedkov, aby vodovod mohla realizovať z vlastných zdrojov, preto sa každý rok uchádzala o dotáciu z Environmentálneho fondu. Trpezlivosť priniesla „ruže“ až v roku 2008, keď sa Nižná Hutka dočkala dotácie vo výške 5 miliónov korún (podľa konverzného kurzu 165 970 eur). Z vlastných zdrojov prispela sumou 250 000 korún.

V tom čase sme zrealizovali vodovody v celkovej dĺžke 914 m na

ulici Záhumnie, Za kostolom a na časti Hlavnej ulice, súčasne sa zrealizovalo 51 domových prípojok s celkovou dĺžkou 288 metrov.

► Ďalšie tri finančné injekcie

V roku 2009 sme získali ďalšiu dotáciu z Environmentálneho fondu (EF), tentoraz 80 000 eur. Vďaka nej a vlastným zdrojom vo výške 4 000 eur sme mohli pokračovať výstavbou na Hlavnej ulici a časti Urbárskej ulice, pribudlo spolu 455 m rozvodnej siete.

Tretia finančná injekcia z EF prišla v roku 2011 v hodnote 70 000 eur. Prispela aj Východoslovenská vodárenská spoločnosť (VVS) - ich príspevok dosiahol 3 500 eur. Mohli sme pokračovať s výstavbou na Urbárskej, ďalej na uliciach Pri studničke, Poľovníckej a Krátkej. Spolu 439 metrov rozvodnej siete a 25 domových prípojok celkovej dĺžky 35 metrov nás opäť priblížili k cieľu.

Dokončenie viac ako desaťročia trvajúceho „maratónu“ za pitnou vodou bolo možné vďaka dotácii z EF v roku 2013. Získali sme 200 000 eur, VVS prispela sumou 10 526,71 eur. Z týchto zdrojov mohla Nižná Hutka dokončiť výstavbu vodovodu v centrálnej časti obce - zrealizovalo sa spolu 730 m rozvodnej siete a 79 domových prípojok v dĺžke 387 metrov.

Celkový počet domových prípojok zrealizovaných pre občanov sa tým vyšplhal na 156 s celkovou hodnotou 74 696 eur.

► V cieľovej rovinke

Aj na rok 2014 nám schválili dotáciu. Týchto 48 000 eur poslúžilo na dokončenie vodovodu, konkrétne vetvy pretínajúcej tok rieky Torysa. Aby stavba mohla definitívne začať slúžiť svojmu účelu a mohlo sa pristúpiť ku kolaudácii, bolo potrebné dobudovať zásobovacie potrubie medzi Vyšnou a Nižnou Hutkou.

Po rokovaníach VVS súhlasila s požiadavkou obce; postavila zásobovacie potrubie spolu s prečerpávajúcou stanicou. Kolaudácia prebehla v decembri 2013. Následne mohla naša obec pristúpiť k záverečnej fáze realizácie projektu Kolaudačné rozhodnutie Vodovod Nižná Hutka nadobudlo právoplatnosť v januári 2014.

Po podpísaní zmluvy o správe vodovodu sa občania postupne napájajú. Významným dňom sa stal 12. máj 2014, keď boli na vodovod pripojené prvé domácnosti - rodina Halasová, Ihnátová, Feketiová, Štefušová, Szászfaiová a samozrejme obecný úrad a kultúrny dom.

Naše úprimné poďakovanie patrí všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli k výstavbe vodovodu.

Mária Szászfaiová
starostka Nižnej Hutky

Aj vo Vyšnej Hutke finišujú

Tiež Vyšná Hutka začala s výstavbou obecného vodovodu v roku 2001, keď nám úrady vydali stavebné povolenie. V rokoch 2003 - 2004 bolo vybudované privodné potrubie z Krásnej nad Hornádom. V roku 2008 sme konečne rozbehli výstavbu rozvodnej vodovodnej siete a zásobovacieho potrubia. Práce na rozvodnej vodovodnej sieti pokračovali v ďalších etapách v rokoch 2011 a 2014. Časť financií prišla formou dotácie od Environmentálneho fondu (EF), prispela aj Východoslovenská vodárenská spoločnosť (VVS).

Žiadosť o dokončenie vodovodu sme podali vlani. Dobudovanie pokračuje, obec dostala v tomto roku z EF 130 000 eur a od VVS 6 842 eur.

Ukončenie vodovodu predstavuje aj pre obyvateľov Vyšnej Hutky dôležité zvýšenie kvality života. Vážime si spoluprácu všetkých, ktorí za 13 rokov priložili ruku k dielu.

Agáta Nosáľová
starostka Vyšnej Hutky

Záber z výkopových prác v máji 2013. Výstavbu realizovala pre obec Nižná Hutka spoločnosť Piemont.

Poznámka

Poctivci medzi nami

Sme horšími ľuďmi, ako boli generácie našich predkov? Ťažká otázka. Čo sa však za posledné roky rozmohlo, je ľahostajnosť a záujem hlavne o naše osobné záležitosti na úkor okolia. Preto poctivosť a láskavosť od neznámeho človeka vždy pozitívne prekvapí.

Tak ako nedávno v Čani, ktorá sa stala ozajstným centrom obchodu a služieb najmä pre obce z južnej časti mikroregiónu Hornád. Istá pani si vyberala peniaze z miestneho bankomatu a zarožprávala sa pri tom so známou. Preto sa stalo, že na vydané peniaze roztržito zabudla. Nevyzdvihnuté bankovky však neunikli pozornosti miestneho občana, ktorý nelenil a okamžite ich zanešol do pobočky predmetnej banky. Keď dotyčná pani prišla do pobočky, bez veľkej nádeje, že jej peniaze niekto našiel, bankové úradníčky jej ich odovzdali.

Ako by sme sa v podobnej situácii ako pán z Čane zachovali my?

Anton Oberhauser

ČO SA DEJE

Bude v Čani „mini-wimbledon“?

■ Fanúšikovia bieleho športu v Čani sa dočkali svojej tenisovej klubovne, ktorej slávnostné odovzdanie sa konalo 10. mája 2014. Celkový náklad stavby predstavoval 8 420 eur z prostriedkov obce, zvyšnou sumou prispel tenisový klub.

■ Na námestí v Čani sa v nedeľu 1. júna odovzdalo do užívania nové trhovisko z projektu „Rekonštrukcia verejného priestranstva v obci“, na ktoré sa preinvestovalo 56 872 eur, z toho 32 640 eur z fondov Miestnej akčnej skupiny Hornád - Slanské vrchy, zvyšok investovala obec. Pásku počas slávnostného odovzdávania prestrihli starosta **Michal Rečka** s poslankyňami obecného zastupiteľstva **Dankou Törökou** a **Monikou Vargovou**.

■ V Čani zároveň prebieha celková, alebo čiastočná rekonštrukcia ulíc: Krátka, Tehelná, Boženy Němcovej, Pokroku, Lesná, Richtárska za 70 tisíc eur z vlastných prostriedkov obce.

■ Pokračuje Výstavba komunitného centra v Čani, kde sú celkové oprávnené výdavky 270 826 eur, z toho 257 284

Slávnostné otvorenie trhoviska na Čanianskom námestí.

eur z fondov EÚ a štátneho rozpočtu a zvyšok z rozpočtu obce.

■ Vyšná Hutka získala z programu Obnova dediny (od Ministerstva životného prostredia) dotáciu 5 000 eur na projekt „Revitalizácia verejného priestranstva cintorína“. Vznikne nový chodník, lavičky, studňa dostane zastrešenie a osadené budú smetné nádoby a kvetináče.

■ Leto bude vo Vyšnej aj v Nižnej Hutke aj v znamení 2. etapy sanácie havarijného zosuvu. Vykoná sa doplnenie doteraz realizovaných geologických a sanačných prác. Tiež sa zrealizujú stavebné a iné technické práce na odstránenie a stabilizácie porušeného územia. Celková suma projektu predstavuje 46 600 eur.

Nová tenisová klubovňa v Čani.

■ V Haniske sa na prelome apríla a mája konal už 7. ročník Celooobecnej brigády. Zapojil sa obecný úrad, základná škola, Jednota dôchodcov, hokejisti i bežní občania, ktorým nie je ľahostajný výzor spoločného okolia.

ocú Čaña, Vyšná Hutka, Haniska, foto ocú Čaña

Zo smetiska stromová alej

Komisia životného prostredia v Kokšove-Bakši podporená občanmi a obecným úradom si svojrázne poradili s nelegálnou skládkou za obcou v malebnom prostredí štrkoviska. Na siedmich brigádach sa vystriedalo okolo 80 občanov, ktorým nie je ľahostajné životné prostredie a vzhľad obce. Počas vyše 300 hodín tvrdej práce zmienili dobrovoľníci zapáchajúcu skládku na priestor pre oddych a relax s lavičkami a 19 vysadenými stromami. Všetkým účastníkom patrí veľké poďakovanie, aj päťročnému Brankovi Sepešimu. Projekt skončí v septembri a ďalšie budú nasledovať.

text a foto Ján Kajaty

Spevňovanie cesty v rámci projektu stromovej aleje pri štrkovisku v Kokšove-Bakši.

Rekonštrukcia Krátkej ulice v Čani.

STO ROKOV OD I. SVETOVEJ VOJNY

Trpel svet i región

Presne 28. júna 1914 padli v Sarajeve výstrely, ktoré viedli k začiatku I. svetovej vojny. Dodnes sa vedú diskusie, prečo vypukla. Isté je, že napriek všeobecnému optimizmu tých dní vojna ukončila pomerne bezpečný, pokojný svet, aký ľudia dovtedy poznali a otvorila celkom novú epochu ľudských dejín. Dotkla sa aj Košíc a ich okolia. Spustila udalosti, ktoré mali za následok rozpad Rakúsko-uhorskej monarchie a vznik prvej Československej republiky. Abovský hlásnik vám prináša pohľady na tento míľnik svetových dejín.

► Začiatok vojny očami Sándora Máraia

Košický rodák, svetoznámy maďarský spisovateľ mal v čase vypuknutia vojny 14 rokov. Moment začiatku vojny opísal v diele **Spoveď meštana** (vydanom vydavateľstvom Kalligram v preklade Petra Kováča v roku 2011):

„Bolo to také naozajstné leto, prežiarené a bezoblačné, aké som hádam už neskôr nikdy nezažil... Prenajali sme si záhradný domček na Bankove...”

Popoludní na sviatok Petra a Pavla... moja mama prestrela na stôl meissenský porcelán s cibulovým vzorom a karlovarské sklo. Na stole bol veľký koláč, v malých

Mobilizácia - maďarskí regrúti.

nádobkách smotana, maliny na zelených listoch a v krištáľových miskách maslo a med...

Ledva sme si sadli k stolu, keď podžupana zavolali do záhrady. Dolu stál v štramáckom pozore župný husár a odovzdal mu nejaký list.

Roztrhol obálku, vrátil sa na terasu, zastal na prahu a mlčal. Veľmi zbledol; nosil čiernu „košutovskú“ bradu a v jej smútočnom orámovaní svietila jeho tvár mŕtvoľne blede.

Čo sa stalo, Endre? - vykročil k nemu otec.

Zavraždili následníka trónu, - odpovedal a nervózne mávol rukou.

V tom veľkom tichu sa mi zdalo, že cigánska hudba znie tak blízko, ako keby hrala v záhrade. Okolo stola zamreli hostia s cibuličkami v ruke, ich pohyb zastal v mŕtvom bode ako pri pantomíme. Pozoroval som otca, dezorientovaný pohľad upíeral do neba.

Obloha bola letne svetlomodrá, priesvitná. Nebolo na nej ani obláčika.

► Hľadanie príčin

Americký spisovateľ s rakúskymi koreňmi **Frederic Morton**, ktorého dedo zahynul v I. svetovej vojne, hľadal odpovede v knihe **Hrom za súmraku - Viedeň 1913/1914**. Píše, že triezve hlasy boli prehlúsené neustále silnejúcim volaním po vojne. Veľa ľudí videlo vo vojne víťanú príležitosť zažiť „veľké národné dobrodružstvo.“ Po celej Európe sa odohrávali živé scény, keď vojaci maširovali do vojny. Na čiapky im ľudia pripeňovali zelené vetvičky, okolo kanónov viseli girlandy ruží, vyhrávali orchestre, domáce panie mávali z okien ručníčkami a popri vojakoch pobehovali natešené deti. Svetová vojna prišla preoblečená za slávnosť. Podobne zachytáva eufóriu na začiatku vojny aj nemecký spisovateľ **Erich Maria Remarque** v románe **Na západe nič nového**.

O dobovej atmosfére podávajú svedectvo aj ďalší:

► „Ako ľudia túžiaci po búrke, ktorá by im priniesla úľavu v letnom sparne, tak generácia roku 1914 verila v úľavu, ktorú by mohla priniesť vojna.“ - **Ernest U. Cormons**, rakúsky diplomat.

► „Ľudia sú radi, že ich niečo vytrhlo z fádneho kapitalistického pokoja.“ - **Hermann Hesse**, nemecký spisovateľ.

► „Prípravy na vojnu ma šokujúco fascinujú. Modlím sa k Bohu, aby mi odpustil tieto hrozné chvíle ľahkomyselnosti.“ - **Winston Churchill**, britský veliteľ a neskorší premiér.

► Kruté vytriezvenie

Čoskoro nastalo prebudenie. Vojna sa predlžovala na celé roky a zanechávala milióny mŕtvych. Ovplynula aj náš región. Marek Danko v novej knihe **Obce tvoriace dnešné Valaliky v rokoch 1918 - 1938** píše:

„V júli 1914 bol notárskemu úradu vo Vsechsvätých doručený telegram od okresného (košického) a župného úradu (Abovsko-turnianskeho), nariaďujúci mobilizáciu všetkých vojakov do 36 rokov. Obsahom telegramu boli mobilizačné inštrukcie, ustanovenia o počte vodičov koní, pripravených povozov a počte vecí, ktoré mala obec dodať armáde. V auguste 1914 museli všetci majitelia koní predviesť zvieratá k odvodu do Košíc, kde armáda najlepšie kusy zrekvirovala. Na jeseň bola nariadená mobilizácia aj tých mužov, ktorí predtým vojakmi neboli. Ženy odvedených vojakov zvykli od štátu dostávať podporu pre seba a deti. Postupom času sa však miňali aj zásoby potravín... Rozmohlo sa tzv. kefasovanie (úžerníctvo), ktoré sa nepodarilo zastaviť ani súdnymi nariadeniami a postihmi...”

Svedectvá z čias I. svetovej vojny sa vám pokúsime priniesť aj v ďalších číslach Abovského hlásnika. Uvítame aj vaše dokumenty, príbehy či fotografie.

Prípravil Anton Oberhauser, foto TASR a archív

Arcivojvoda František Ferdinand s manželkou vychádzajú zo sarajevskej radnice k autu - fotografia vznikla pár minút pred atentátom.

Nástup do I. svetovej vojny zastihol Európanov v eufórii. Čoskoro nastúpila hrozná realita.

BERNÁTOVCE: POMOC LÚDOM BEZ DOMOVA

Záhrada ľudských osudov

Bezdomovci. Stretávame ich na uliciach. Často špinavých, otrhaných, hladných a občas podgurážaných. Mnohí sa im obľúkom vyhne. Niektorí sa súcitne pristavíme, dáme zopár drobných. Ako sa mohli dostať na samé dno? Dá sa im vôbec pomôcť?

Jednou z možností je nasmerovať ich tam, kde dostanú odbornú pomoc. Tak ako v priestoroch bývalého košického mestského podniku Záhrada Bernátovce, kde priam uprostred polí zriadila nezisková organizácia Oáza - nádej pre nový život celoročný útulok. Od roku 2008, vďaka práci dobrovoľníkov i samotných bezdomovcov vytvorili miesto, ktoré dnes poskytuje 120 ľuďom bez domova azyl a šancu postaviť sa opäť na vlastné nohy. Zariadenie disponuje izbami s lôžkami, jedálňou, kuchynkou, hygienickým vybavením a kanceláriou pre personál. K dispozícii je i kaplnka, počítačová miestnosť a knižnica. Oáza je známa svojou farmou s domácimi zvieratami, o ktoré sa starajú samotní klienti. Pod vedením katolíckeho farára **Mgr. Petra Gombitu** tu môžu zotrvať tri roky: „Máme rôznych ľudí s rozdielnymi osudmi, povahami, aj talentom. Hoci stratili takmer všetko,

sú vnútorne bohatí. Naším cieľom je objaviť v nich niečo výnimočné a v tom ich podporiť,“ vysvetľuje pán Gombita.

► Tri piliere

Oáza nenaplní len základné ľudské potreby (jedlo, strechu nad hlavou, hygienu). Poskytuje viac: sociálne služby, služby v oblasti animoterapie, pracovnej terapie, gardenterapie a duchovné vedenie. O chudobných sa starajú sociálni pracovníci, zdravotná sestra, psychológ i duchovní otcovia.

Čo pomáha ľuďom, ktorí tu prídu? „Práca, modlitba a vzťahy v spoločenstve. Potrebujú pokoj, aby sa stabilizovali a nabrali silu. Musia si uvedomiť, že nemôžu len brať. Aj sami musia niečo pri-

niešť či už je to humor, zručnosť, snaha byť príkladom pre iných,“ hovorí riaditeľ Oázy. Bezdomovci potrebujú byť prijímaní takí, akí sú. Pozornosť, láska, vypočutie ich ťažkostí a bolesti dokážu viac ako hmotné veci. Ani zmenu života im nemožno nanútiť, musia sami chcieť vo svojom vnútri urobiť prvý krok. Veľkou pomocou je modlitba a dôvera v Boha i v seba samého. „Modlitba ruženca mi veľmi pomáhala v tom, že som dokázal zachovať abstinenciu až doteraz,“ vyznáva Stano. Pravidlá platia aj v tomto útulku. Kto ich nedodržia a zneužíva prejavenu úctu, sám sa vylučuje zo spoločenstva.

► Robia pre seba

Prelomiť predsudky o chudobe sa Oáza snaží organizovaním dobrovoľníckych dní s podnikmi v regióne, besedami a kultúrnymi podujatiami pre verejnosť. Do života uviedla viaceré projekty. Spolu s firmou Ness vytvorila internetovú stránku www.lacnavypomoc.sk, pomocou ktorej vyhľadáva pre svojich klientov brigádu či dlhodobšiu prácu. Klienti vedia umyť okná, kosiť, upratať, nakúpiť, sťahovať.

Oáza využíva aj potenciál a priestory záhrady. „Máme v správe kvalitnú pôdu. Už od minulého roka sa snažíme v skleníkoch doposťovať vlastnú zeleninu a ovocie. Úrodou si pomáhame k zdravšiemu jedálničku i k zárobku,“ vraví pán Gombita. Tento rok sa im podarilo získať 10 000 eur z grantov Slovenských elektrární na „Projekt na zjednenie“. „Vďaka tejto podpore dokážeme nasadiť viac zeleniny, ktorou prispejeme aj chudobným rodinám. Pribudne vykurovaný skleník, môžeme vykopať studňu a opraviť zavlažovacie zariadenie. Navyše, záhrad-

Chlapi v Oáze si dokážu poradiť aj s ťažkou robotou. Do maštale už nasťahovali dve kravky.

nické zručnosti získané u nás môžu neskôr všetci uplatniť na trhu práce,“ pokračuje riaditeľ.

Práce v areáli útulku je viac ako dosť. Každý má možnosť poďieľať sa na rozvíjaní tejto komunity. Aké sú ich plány do budúcnosti? Chystajú sa chovať kravy, pre ktoré už stavajú svojpomocne maštal. V skleníkoch nevhodných na pestovanie zeleniny vytvoria malú ZOO. Cieľom otca Gombitu je vytvoriť aj resocializačné zariadenie, aby Oáza poskytla ľuďom v núdzi komplexnejšiu pomoc.

Monika Floriánová, foto autorka

Gardenterapia: úprava a skrášľovanie okolia okrasnými rastlinami prináša radosť a uspokojenie z vykonanej práce.

Práca v skleníku rozvíja zručnosti v pestovaní zeleniny.

Dá sa pomôcť?

Oáza uvíta pomoc formou stavebného materiálu (cement, štrk, drevo, obkladačky, tehly), kníh, potravín či sena pre zvieratá. „Sme vďační všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom napomáhajú týmto ľuďom prežiť v ťažkých životných situáciách. Veríme, že dobro sa nestratí a že bude odmenené,“ ďakuje Peter Gombita.

www.oaza-nadej.org

Stavanie májov

Dávne tradície vravia, že počas mesiaca máj sa oživia najromantickejšie zvyky našich predkov - stavanie májov. V minulosti sa máje stavali dievčatám pred ich domy. Mládenci im takto naznačovali záujem a priazeň a máj zároveň označil dom s dievčaťom súcim na vydaj. Máje sa zdobia stužkami a mašľami. Hovorí sa, že čím bohatšie bol vyzdobený máj, tým väčšie bude bohatstvo devy.

Tieto zvyky prežívajú aj v Čani. Mládenci a devy niesli cez obec na rebrináku máj a na námestí ho postavili. Tak nám všetkým prítomným a divákovi tancami a piesňami okolo neho pripomenuli starodávne zvyky. A ešte pre poverčivých: staré mamy rozprávali, že postavený máj mal silu odháňať zlých duchov, neželané choroby a bol predzvesťou dobrej úrody, lásky, zdravia, čistoty a krásy.

Mládenci v Čani priniesli máj a potom sa okolo neho tancovalo.

Andersenova noc

Knižnica vo Valalikoch tromfne zrejme všetky v mikroregióne. Má aktívnych takmer 500 čitateľov. Obec ju každoročne podporuje, naposledy sumou 1 000 eur, ďalších 700 prišlo od ministerstva školstva. Vrcholom roka pre detských „knihomolov“ býva Andersenova noc, ktorú deti strávia čítaním a zábavnými aktivitami v škole. Inak to nebolo ani tento rok.

red

Dni matiek a rodiny

K máju pre mnohých už neodmysliteľne patrí Deň matiek. V Skároši mu venovali nedeľné popoludnie 11. mája. Predstavili sa malí i veľkí speváci a speváčky. Mamky a babky dostali darčeky. Podobne sa oslavovalo vo väčšine našich obcí.

Skárošské „brušné tanečnice“ na oslave Dňa matiek.

Čaňa si vytvorila tradíciu Dňa rodiny. Škôlkari si počas programu zaspievali, zatancovali čaču, recitovali a dokonca si mohli zaskákať na trampolíne. Na záver zaspievali Janka Marušáková s dcérou Jasmínkou „Modlitbu z rodičov“, ktorej text napísal Milan Rúfus.

Mamka a dcéra Marušákové zožali v Čani veľký úspech.

Najčastejšie horí v Čani a Kokšove-Bakši

Jarné obdobie je každoročne najviac „náchylné“ na požiare, najmä na vidieku. Tohtoročné je už za nami, a tak môžeme medzироčne porovnať. Ako informoval Ing. Viktor König, inšpektor Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Košiciach, požiarovosť v mikroregióne Hornád stúpila o vyše 69 % oproti roku 2013. Je to vysoké číslo, ale zvlášť preto, že vlaňajšia jar bola po dlhej zime krátka a vlhká, požiare boli na historickom minime. V mikroregióne bolo k 30. aprílu 2014 cel-

Záber z vyciňania „červeného kohúta“ v šatniach futbalistov Košickej Polianky hrajúcich kedysi súťažne v V. lige futbalovej súťaže.

kom 44 požiarov s priamymi škodami 6 015 eur. Oproti roku 2013 je to o 18 požiarov viac, avšak s menšími priamymi škodami. Vlani len vo Valalikoch spôsobili dva požiare škodu za 46 010 eur. Od začiatku roka najčastejšie horelo v Čani (14-krát), Kokšove-Bakši (8-krát) a v Sokolanoch a Vyšnej Myšli (po 3-krát).

Ani tohto roku, ani vlani nebol pri požiaroch v našich obciach nikto usmrtený alebo zranený.

Karol Dzugas, foto HaZZ

Vatry a opekačky

Na pamiatku partizánskych vatier, ktoré horievali do tmy v slovenských lesoch počas odboja v II. svetovej vojne, sa tradične v deň osláv výročia víťazstva nad fašizmom rozhorela jedna aj v Skároši. V ten deň nechýbalo ani tradičné kladenie vencov pri pamätníku.

Skárošskej vatry predchádzala po prvý raz opekačka, ktorá prilákala celé rodiny s deťmi. Malá čistinka v areáli amfiteátra, obkolesená ševeliacimi stromami, aj vďaka novým stolom a lavičkám - o ktoré sa postarala obec v spolupráci s Marcelom Hudákom - poskytla príjemné útočisko pre posedenie, občerstvenie a zábavu. Vyše stovka účastníkov sa navečer presunula k vatre, kde vrava zmiešaná zo spevom znela nad dedinou ešte aj na prelome nového dňa.

V Haniske je už tradícia obecnej opekačky dlhšia, tento rok sa 1. mája konal už jej 6. ročník.

Katarína Urbanová, red

Top záchranári z Hanisky

Na okresnom kole postupovej súťaže mladých záchranárov civilnej ochrany SR mal náš mikroregión dve železka - družstvá žiakov zo ZŠ Haniska a ZŠ Košická Polianka. Súťaž organizoval odbor krízového riadenia OÚ Košice - okolie. Sedem stanovíšť na vyznačenej trati v herlianskom lesoparku preverilo vedomosti a praktické zručnosti v záchranárskych disciplínach 11 súťažiacich družstiev. Najlepšie výsledky dosiahli žiaci z Hanisky, ktorí sa stali víťazom súťaže a postúpili do krajského kola. Družstvo z Košickej Polianky sa umiestnilo na 7. mieste.

OKR/kdz

Víťazné družstvo mladých záchranárov z Hanisky vedené učiteľom Gejzom Vargom.

JARNÝ FESTIVAL CHRÁMOVÝCH PIESNÍ - 12. ROČNÍK

Ideálny hudobný nástroj

Spevom človek vyjadruje svoje pocity a nálady. Spev je nástroj dokonalosti, aby sme si zlepšili náladu a odovzdávali ju aj iným ľuďom.

Myšlienka spájať ľudí dobrej vôle žije i v našom malom regióne. Jedným z príkladov vzájomného porozumenia je ekumenický festival chrámových piesní, na ktorom sa dvakrát do roka predstavujú spevokoly a zbory rímskokatolíckej, reformovanej a pravoslávnej cirkvi. Túto jar sa stretli v Skároši. „Je dobré, že sa takto stretávame. Sme síce rôzneho vyznania, ale jednej viery v Ježiša Krista. Vzájomne sa spoznávame a získavame nové kontakty a priateľstvá,“ vyjadril dobrý pocit z podujatia **Ing. Rastislav Dura**, čtec katedrálneho chrámu Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Košiciach.

► Vyšli z ulity

Účinkujúci mali na začiatku trochu trému, tá sa však vytráila pri prvých tónoch. Naplneným reformovaným kostolom zazneli nábožné piesne oslavujúce Boha i Pannu Máriu v podaní siedmich spevokolov a zborov.

Ako prvý sa predstavil združený reformovaný spevokol Čaňa - Ždaňa - Skároš. Na festivale sa zúčastňujú už mnoho rokov. Vždy ich potešia spoločné nácvičky. „Spev je vzácnym darom. Pán Boh každému z nás venuje nejaký a ten treba využívať,“ vraví **Olga Janošíková** zo zboru. V pôvabnom speve pokračoval **Mixtachorus** z Nižnej Myšle. „Veľmi sa mi páčili. Ich pekné mužské hlasy s množstvom ženských výborne ladili,“ prezradil Maroš z Košíc. Nováčikom na podujatí bol zmiešaný zbor **sv. Anny Skároš - Trstené pri Hornáde**. Prečo spolu spievajú? „Spojili sme sa v kostole, pretože patríme do jednej farnosti. Spev nám prináša potešenie,

posilu a pokoj v duši.“ S radosťou vystúpil i už ostrieľaný spevokol **Gaudium** zo Ždane, ktorý účinkoval aj v zahraničí. Čo priviedlo do zboru mužov? „Ženy začali spievať z radosti a my muži z donútenia,“ figliarski odpovedali speváci.

Poslucháčov očaril pôvabne zladený spev mužov a člen z chrámového spevokolu **Mixtachorus** z Nižnej Myšle.

„Pri spievaní necháme robotu za sebou a takto oddychujeme.“

Festival spestrilo krásne vystúpenie husľového súboru zo Základnej umeleckej školy Valaliky - Čaňa a Povešť o Slovákoch v podaní rozprávača z Trsteného pri Hornáde. Prijemným zážitkom bolo vystúpenie mandolínového súboru z Trsteného. Nevšedný zvuk mandolín dodal piesňam nový rozmer. „Sme na seba hrdé, lebo sme ako seniorky vystúpili zo svojej ulity,“ s radosťou sa podelila o pocity „mandolílna“ **Alžbeta Bočkajaková**. Na záver všetkých melodickým spevom očarilo vystúpenie pravoslávneho zboru Katedrálneho chrámu Zosnutia presvätej Bohorodičky z Košíc.

► Odniesli si čaro

Ľudia domov odchádzali s úsmevom na tvárach obohatení o krásu. Mladé poslucháčky zo Skároša ocenili profesionálnu úroveň festivalu: „Pekné, ekumenické. Všetky zbory boli jedinečné.“ Rovnako to vnímal aj Maroš: „Prekvapila ma dobrá úroveň festivalu.

(fotky si môžete pozrieť vo foto-galérii na www.regionhornad.sk)

Mandolínový súbor Trstené pri Hornáde doprevádzali speváčky zo zmiešaného zboru sv. Anny Skároš - Trstené pri Hornáde.

Páčil sa mi jednoduchý kostol, pekne to tam pasovalo. Dobrá akustika. Skúsil by som si zaspievať v zbere. Andrea z Košíc si tiež odnášala príjemný zážitok: „Sú-

bory boli pestré a zaujímavé. Vystupovali s elánom a nadšením. Vidieť u nich lásku k spevu, odhodlanie napriek veku spevákov.“

Text a foto **Monika Floriánová**

VÝZNAMNÝ RODÁK PUBLIKUJE

Podoby lásky

Ing. Jozef Tomaščin je skromný človek s bohatým vnútorným životom. V Belži sme naňho hrdí - významne prispel k oživeniu histórie obce knihami **Spomienky na život v Belži**. Po roku 1990 preložil niekoľko diel s náboženskou tematikou z maďarčiny, taliančiny a nemčiny. Okrem toho prekladal aj výroky svetových osobností z angličtiny, češtiny, chorvátčiny, maďarčiny, nemčiny, francúzštiny, poľštiny, ruštiny a taliančiny do slovenčiny. Súhrnný preklad tvorí 34 348 citátov a vyšli v troch knihách s názvom **Veľká kniha pozoruhodných výrokov**.

V týchto dňoch vydal pán Tomaščin knihu svojich básní z rokov 1953 - 1996 pod názvom **Podoby lásky**. Ako sa vyznáva v úvode, nikdy nemal ambíciu tieto básne publikovať. Písal ich čas od času, len pre seba, ako reflexiu na emocionálne podnety, s ktorými sa v živote stretával. Až keď ich dal prečítať niekoľkým známym, podnietili ho k ich uverejneniu.

Pán Tomaščin je mojou pravou rukou, čo sa týka histórie Belže. Som veľmi, veľmi šťastná že ho máme! V mene celej obce mu želim ešte veľa tvorivých síl, zdravia a životného elánu.

Andrea Prekopová, starostka Belže

Krása nepoznaná

Očarila ma kniha písaná rukou, čo sa mi nedávno dostala do rúk. Dnes? V modernej dobe plnej počítačov a tlačiarň niekto ešte píše? Sama si nepamätám, kedy som naposledy napísala list či pohľadnicu.

Pán Jesenský ponorený do písania kaligrafii.

Pritom písmo sprevádza ľudstvo celými dejinami. Prenáša nielen myšlienky, ale prináša aj vizuálny estetický pôžitok. Predstavte si historické listiny či orientálne písma - obsahu nerozumie-

me, ale fascinuje nás ich krása. Našťastie aj dnes sú medzi nami umelci „písmári“, ktorý sa venujú peknému písaniu - kaligrafii - a zachovávajú toto umenie.

► Knihu písal dva roky

Čaru kaligrafie podľahol pán **Imrich Jesenský** z Čane, v našom mikroregióne známy-to kronikár a kultúrny pracovník i autor kníh s regionálnou tematikou. „Môj otec

Kaligrafie

Príjeli sme do obdobia, keď už nebúšeme ani načítava. Rozia to za náš interný kalavizka a iná výdobyť. Náz teda načo by sme to robili my? Ale je načase sa opamätať a pochváliť sa aj tým písmom či čítaním. Upřímnne pozdravujem čitateľov hovorového hláskovania, želim mnoho radosť a pokoja. A mnoho chuti do čítania a písania.

Pozdrav čitateľom.

pekne písal. Odmalička som mal záujem o písmo a jeho ilustráciu,“ rozpráva o začiatkoch. Neskôr krasopis rozvíjal počas štúdií na Pedagogickom inštitúte v Košiciach a zostal mu verný až do dôchodku. „Kaligrafia pozná viac ako 30 typov písma. Mojmími obľúbenými sú: egyptienka, italika, grotesk, kurzíva a toskánska. Každé z nich má iný tvar, hrúbku a sklon písma, líšia sa ornamentmi. Vyskúšal som aj hlaholské písmo. Podkladom na písanie je nerozpíjajúv papier. Píše sa špeciálnym tzv. dokumentárnym atramentom pomocou redísových pier alebo zasväcovaných drevok,“ zasláva ma do techniky pán Jesenský. „Je to práčne a vyžaduje si trpezlivosť a čas, ale výsledok lahodiaci oku stojí za námahu.“

Knihy písané v kaligrafii vydáva od roku 2001. Svetlo sveta uzrelo šesť titulov, napr. Potulky Košickou kotlinou (2001), Kaligrafie domoviny (2006) či Vianočné čítanie kaligrafií (2013). Okrem toho pekne písmo autora je zachytené i v miestnych kronikách, ktoré navyše obohatil o ilustrácie.

Koľko času potrebuje na napísanie jednej knihy? Takých šesť až deväť mesiacov. Svoju najväčšiu kaligrafiu Ľudia tretieho tisícročia: Biblia - Kniha žalmov (2005) písal celé dva roky. Venoval ju mladým, aby boli národne uvedomelí a zachovávali v sebe to dobré. Možno práve medzi nimi nájde svojho pokračovateľa.

Monika Floriánová

JAK PISAC A ČITAC PO HUTORACKI - 7. časť

Interpunkcia

Hneď na začiatku dnešnej časti jazykovej rubriky sa vrátíme k nárečovej „lakocinke“ z predchádzajúceho čísla **Kiš-ňi, cesce, bo jesc še sce!** Mali ste možnosť poslať nám doslovný preklad tohto krátkeho súvetia. Správnu odpoveď **Kysni, cesto, lebo jesc sa chce!** zaslalo sedem čitateľov. Z nich sme vylosovali troch výhercov: **Vieru Kočišovú** z Čane, **Petra Pribulu** a **Máriu Verešovú** zo Ždane. Blahoželáme! Knižné ceny z tvorby Imricha Jesenského vás čakajú v redakcii Abovský hlásnik, Štefánikova 6, Košice.

O interpunkcii len veľmi stručne: Presne tak, ako v spisovnej slovenčine, používame interpunkčné znamienka aj v textoch písaných v nárečí. Ide o znamienka: bodka, otáznik, výkričník, čiarka, tri bodky, dvojbodka, bodkočiarka, pomlčka, rozdeľovník, zátvorky atď. Vidíme to aj na príklade nášho súťažného

súvetia: slovo cesce je oddelené čiarkami, lebo ide o oslovenie (aj keď nejde o osobu). Na konci je výkričník, lebo ide o rozkazovaciu vetu. Tak je to vo všetkých textoch písaných v dialekte.

Vážení čitateľa, pri jedení a jedlách dnes zostaneme. V tomto čísle totiž začíname s publikovaním rýdzo nárečo-

vých abovských slov. Kvôli ich zachovaniu v čistej, pôvodnej podobe, ako ich zaznamenal **Imrich Jesenský** a ako ich prezentujú dialektológovia. Budeme ich prinášať abecedne v tematických oblastiach. Písané budú podľa transkripčných pravidiel, ktoré sme si od začiatku tejto rubriky už vysvetlili. Nech sa teda páči, tu je prvá nádielka:

apetit - chuť, apetít
bľohtac - chlípac, žrať
bľohtašina - pomyje
brezľe - strúhanka
bunkov - veľký kus (chleba)
ciberej - mliečna polievka
cukerľik - cukrík
cupa - zemiaková polievka
čeregi - pampúchy, vyprážané fašiangové pečivo
diňanka - jedlo z tekvice
geršľe - krúpy
gombovce - knedle plnené slivkami
grajcupa - zabijačková, jaternicová polievka
grati - kuchynský riad

gris - krupica
gugľa - zemiaková placka
hľipac - chlípac
juha - kyslá kapustová šťava
juška - kapustnica
kakaše - kukuričné pukance
karmonadla - karé (mäso)
krepla - šiška
kromka - kraj chleba (prvý krajec)
kuhňa - kuchyňa
kvaric - maškrtiť
majoš - jaternica
mjad, mjadovi - med, medový

v ďalšom čísle budeme pokračovať

Klub storočných sa rozrastá

Mária Hornáková z Košickej Polianky sa 21. marca stala ďalšou storočnou občiankou v našom mikroregióne. Nasledovať by ju mala 8. septembra **Mária Mórová** z Čane. Nie sú jediné. Do „klubu“ patrí **Tomáš Sajko** z Valalík, ktorý sa 19. marca dožil 101 rokov, či **Anna Šimková** z Valalík - 18. júla oslávi už krásnych 103.

► Predám výhodne 8 včelstiev. Tel. 055/4664800.

Využite
letnú
akciu
na
prehliadku
kotla

-25%

RUŠČÁK

Aliančný partner SPP

www.plyn-ruscak.sk / tel.: 0905 526 966, 0910 916 306

Dni mikroregiónu opäť volajú

Posledný júnový víkend
nadíde čas, aby sme
sa všetci - priaznivci, obyvatelia
i návštevníci opäť stretli - tentoraz už na
11. Dňoch mikroregiónu Hornád.

- program odštartuje v piatok 27. júna v Ždani stretnutím pracovníkov obecných samospráv
- v sobotu finálovým turnajom vyvrcholí regionálna súťaž „starých pánov“ z našich obcí vo futbale
- v nedeľu vás tradične pozývame do amfiteátra v Skároši, kde sa od 13.30 uskutoční kultúrno-spoločenské popoludnie. Vystúpia folklórne, hudobné i tanečné súbory z obcí mikroregiónu. Zlatým klincom bude vystúpenie skupiny Ščamba. Moderovať bude Jozef Jendrichovský alias Jožko Bryndza. Čaká na vás občerstvenie, guláš, tombola a sprievodné podujatia a atrakcie.

GRANIT
kamenárstvo

TMM Trade s.r.o

veľkoobchod a maloobchod s kvalitným žulovým kameňom

- kompletné kamenárske práce
- výkop hrobov do 24 h
- profesionálna montáž
- pieskovanie a zlatenie písmen
- gravírovanie fotografií
- likvidácia starých hrobov
- iné služby podľa požiadaviek zákazníka

**OBHLIADKA A CENOVÁ KALKULÁCIA ZDARMA
AJ NA SPLÁTKY BEZ NAVÝŠENIA**

Kontakt:
055/644 02 12
0903 999 123
www.tmmtrade.sk

Nájdete nás :
Alejová č.2
pri Blšáku
v Košiciach

Zástupca firmy Vás
môže kontaktovať
aj osobne.

Otváracie hodiny :
Po-Pi 8:00 - 17:00
So 8:00 - 13:00

GREEN SHOP

ZÁHRADA - TRÁVNÍK - ZÁVLAHA

**OTVORENIE NOVEJ
PREDAJNE
Košice - Barca**

TRÁVNE OSIVÁ
HNOJIVÁ
ZÁHRADNÁ
MECHANIZÁCIA
NÁRADIE
ZÁVLAHOVÝ
SYSTÉM TORO

www.kosice.greenshop.sk

OLYMPIÁDA SENIOROV

Čaňa omladla

Aj seniori dokázali, že v nich koluje športový duch - 23. mája 2014 sa v škole v Čani konala už štvrtá „Olympiáda seniorov Jednoty dôchodcov Slovenska“. Stretlo sa 10 štvorčlenných družstiev z obcí nášho okresu a zabojovali v rôznych disciplínach, napríklad streľba zo vzduchovky, hod basketbalovou loptou, streľba na bránu florbalovými hokejkami. Tiež si zahrli si tenis, hádzali šípkami do terča, hádzali granátom. Hlavná rozhodkyňa Viera Šoltésová mala plné ruky práce pri

Ani streľba nerobila súťažiacim dôchodcom problémy.

sčítavaní bodov, lebo prvé miesta mali medzi sebou nepatrný bodový rozdiel. Víťazný pohár starostu Čane a putovný pohár Jednoty dôchodcov si odnieslo družstvo z Trebejova, na druhom mieste skončila Moldava nad Bodvou a naše čanianske družstvo skončilo tesne za Slancom štvrté. Tešíme sa na účastníkov piatej olympiády v Kysaku.

rk, foto Čaňa

Stolnotenisová Myšľa

Už po štvrtý krát sme sa mali možnosť stretnúť na Myšľanskom pohári v stolnom tenise. Tento ročník bol výnimočný. Keďže v našej obci je o stolný tenis veľký záujem, obecný úrad zakúpil nový hrací stôl. Ten sme patrične pokrstili dobrou hrou. Tento rok si v sále kultúrneho domu zmerali sily iba občania Nižnej Myšle. To je veľká výhoda, lebo vieme povedať, kto v našej

Stolnotenisové nádeje z Nižnej Myšle.

obci vie hrať najlepšie. Kategória nad 18 rokov dokonca hrala priamo na pódiu, kde mali tie najlepšie podmienky. Tak sa nikto z nich nemohol vyhovárať že sa im leskne stôl, alebo nevidia loptičku (ako to bolo po minulých rokoch). Kategóriu do 12 rokov vyhral **Damián Guľa**, od 13 do 17 rokov **Juraj Kováč** pred **Patriciou Karvanskou** a medzi dospelými vynikol **Vladimír Vasiľ**.

Matúš Lukáč

Šíria meno Hanisky

ZŠ Haniska má najlepšie dievčenské futbalové družstvo v regióne. Žiačky z obce s bohatou tradíciou najpopulárnejšej hry na svete postúpili medzi štyri najlepšie mužstvá Košického kraja v pohári Coca-Coly pre dievčatá 2. stupňa ZŠ. Na záverečnom turnaji 16. mája v Strážskom skončili za víťazkami posledných dvoch ročníkov - Trebišovom a Spišskou Novou Vsou na tretej priečke.

ocú Haniska

Obecná cyklotúra

V Haniske sa darí tradícii obecných cyklotúr, konajú sa už sedem rokov. Na 1. mája absolvovali trasu cez Belžu a Gyňov do Trsteného pri Hornáde a späť. (mb)

Hokej opantal

Na čanianskom „zimáku“ v apríli vyvrcholil úvodný ročník Amatérskej hokejovej ligy. Vo finále si favorizovaný tím Hockey Team Svinica (na snímke) poradil 6:2 s družstvom Sokolian. Pomyselný „bronz“ si odnieslo Trstené pred Valalikmi. Atmosféru záverečných bojov dotvárali férovo povzbudzujúce fankluby. Na ľade to dosť iskrilo - občas až za hranicou slušnosti - ale pozitívne dojmy účastníkov jasne prevažujú a už dnes sa tešia na ďalší ročník.

th, ahl

Svinica - víťaz amatérskej hokejovej ligy 2013/2014.

POLIANKY NAHRÝZLI ŠTVRTÚ DESAŤROČNICU

Pešo i v sedle bicykla

Možnosť stráviť prvú májovú sobotu v jarnej prírode pri poznávaní Slanských vrchov a nadväzovaní priateľstiev využilo 174 záujemcov z Košickej a Sečovskej Polianky a širšieho okolia. Absolvovali 16-kilometrový prechod horopisnou časťou Bogota z Dargovského priesmyku do Ďurkova cez Črepník. Niekoľkí sa rozhodli pre cyklistický prejazd a zdolali masív Bogoty oproti peším turistom pri viac než trojnásobku kilometrov. Z nášho mikroregiónu sa 31. ročníka prechodu **Z Polianky do Polianky** zúčastnili okrem domácich z Košickej Polianky turisti z Čane, Geče a Ždane.

kdz

Pred „kultúrákom“ v Košickej Polianke púžujú Medvede z Čane.

Zabehni si vo Vyšnej Myšli

Vďaka miestnemu bežeckému klubu sa leto vo Vyšnej Myšli ponesie v znamení behu. Už 5. júla sa koná Vyšnomyšľanský kros. Na 2. augusta chystajú „päťku“ na ceste a na 30. augusta Beh pod Vyšnou Myšľou aj v rámci Bežeckej ligy detí a mládeže. Miestny organizátor **Emil Repák** vás všetkých pozýva - obzvlášť deti a mladých, aby si takto pestovali pozitívny vzťah k jednej z najprirodzenejších športových aktivít. Viac na www.beh.sk

Vydáva: Regionálne združenie obcí Hornád so sídlom Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Štefánikova 6, 040 01 Košice, **tel/fax:** 055/623 00 70, 0905 812 883, **e-mail:** office@communicationhouse.sk, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čaníová, **redaktor:** Anton Oberhauser, 0911 291 255, **redakčná spolupráca:** Monika Florianová, **redakčná rada:** predseda Mgr. Karol Dzugas, Ing. Miloš Barcal, Róbert Janotka, Paulína Guľášová, Ing. Štefan Petřík, Mgr. Denisa Vargová, **web:** www.regionhornad.sk, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **tel:** 055/698 00 21. Vychádza ako štvrťročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tlač:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.